

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з наукової роботи
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка

Ганна ТОЛСТАНОВА
2025 р.

ВИСНОВОК

**Київського національного університету імені Тараса Шевченка
про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів
дисертації Черненка Ігоря Валерійовича на тему: «Судовий контроль за
виконанням судових рішень в Україні», поданої на здобуття ступеня доктора
філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»**

Витяг

з протоколу № 7 засідання кафедри юстиції
Навчально-наукового інституту права від «17» грудня 2025 року

Присутні: Головуюча на засіданні – завідувачка кафедри д.ю.н., проф. Хотинська-Нор О.З., д.ю.н., доц. Бондар І.В., д.ю.н., доц. Крижевська О.О., к.ю.н., доц. Снідевич О.С., к.ю.н., доц. Бондарева М.В., к.ю.н., доц. Рабовська С.Я., к.ю.н., доц. Малярчук Л.С., к.ю.н., доц. Плахотнік О.В., к.ю.н., доц. Саленко О.В., к.ю.н., доц. Мельник І.С., к.ю.н., доц. Кухнюк Д.В., к.ю.н. Гансецька В.В., к.ю.н. Осипчук А.В.

секретар засідання – Парфило Н.М.

Серед присутніх 3 доктори юридичних наук і 10 кандидатів юридичних наук – фахівців зі спеціальності, з якої виконувалася дисертація.

Порядок денний:

Обговорення дисертаційного дослідження аспіранта кафедри юстиції ННІ права Черненка Ігоря Валерійовича на тему «Судовий контроль за виконанням судових рішень в Україні», поданого на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 Право.

Науковий керівник – кандидат юридичних наук, доцент кафедри юстиції ННІ права Київського національного університету імені Тараса Шевченка Снідевич Олександр Станіславович.

Дисертація виконувалась на кафедрі юстиції ННІ права Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Тема дисертації затверджена на засіданні Вченої ради ННІ права Київського національного університету імені Тараса Шевченка (протокол № 5 від 1 листопада 2022 року).

Виступили:

Здобувач Черненко Ігор Валерійович представив презентацію за основними положеннями дисертації «Судовий контроль за виконанням судових рішень в Україні», поданої на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 Право.

Черненко Ігор Валерійович

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії

**«СУДОВИЙ КОНТРОЛЬ ЗА ВИКОНАННЯМ СУДОВИХ
РІШЕНЬ В УКРАЇНІ»**

Науковий керівник: **Снідевич Олександр Станіславович**
кандидат юридичних наук, доцент

knu.ua

Аспірант Черненко І.В. обґрунтував актуальність обраної теми дисертаційної роботи. Звернув увагу на її наукову, теоретичну і практичну значимість, а також охарактеризував нинішній ступінь наукової розробки теми дослідження. Черненко І.В. сформулював мету, об'єкт і предмет дослідження, визначив його основні завдання, виклав основні наукові положення та висновки, які виносяться на захист.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Обґрунтування вибору теми дослідження

- Виконання судового рішення є невід'ємним елементом відновлення порушених прав, свобод та інтересів особи. Низький рівень виконання судових рішень в Україні призводить до низького рівня довіри суспільства до судової системи, а також є неприйнятним у правовій державі.
- Одним із ключових елементів системи забезпечення виконання судового рішення є судовий контроль за виконанням судового рішення, про важливість якого неодноразово зазначали найвищі судові інстанції України.
Верховний Суд визнає судовий контроль за виконанням судового рішення як один з найефективніших способів гарантування виконання судового рішення, який передбачає як превентивні засоби, так і можливість реагування на виявлені перешкоди при виконанні судового рішення
Конституційний Суд України відзначає ключову роль судового контролю за виконанням судового рішення для забезпечення виконання рішення суду.
- Наявні наукові дослідження досліджують судовий контроль за виконанням судового рішення у вузькому його розумінні, або ж лише певні його елементи.
Внесені зміни до законодавства України у 2024 році щодо судового контролю за виконанням судового рішення, а також невизначеність проблем в науці та відсутність монографічних досліджень вимагають переосмислення його значення та функцій, а також визначення сучасних правових та організаційних засад, виявлення головних недоліків та пошуку шляхів їх усунення.

knu.ua

Черненко І.В. зазначив про ключову роль судового контролю за виконанням судового рішення в юридичному механізмі забезпечення реалізації рішень судів, а також їх низький рівень виконання в Україні. Здобувач зазначив про необхідність визначення сучасних правових та організаційних засад судового контролю за виконанням судового рішення в Україні, виявлення головних недоліків та пошуку шляхів їх усунення.

Аспірант Черненко І.В. зазначив про сформовані завдання відповідно до встановленої мети дослідження.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Відповідно до встановленої мети дослідження було сформовано такі завдання:

1 визначити правові гарантії забезпечення виконання судових рішень як елемент загального механізму захисту порушених прав та свобод особи;	6 з'ясувати можливість розширення та удосконалення форм судового контролю за виконанням судових рішень у окремих видах судочинства;
2 встановити передумови запровадження та розвитку інституту судового контролю за виконанням судових рішень в Україні;	7 встановити особливості іноземного досвіду здійснення судового контролю за виконанням судового рішення;
3 визначити поняття, зміст, функції та види судового контролю за виконанням судового рішення;	8 проаналізувати судову практику щодо здійснення судового контролю за виконанням судового рішення;
4 проаналізувати форми судового контролю за виконанням судового рішення;	9 сформулювати пропозиції щодо вдосконалення нормативно-правового регулювання судового контролю за виконанням судового рішення в Україні з метою підвищення його ефективності та збільшення рівня виконання судових рішень.
5 виявити недоліки в нормативно-правовому регулюванні судового контролю за виконанням судового рішення в цивільному, господарському та адміністративному судочинстві;	

knu.ua

Черненко І.В. було зазначено, що об'єктом дослідження є суспільні відносини, які виникають у процесі здійснення судового контролю за виконанням судового рішення, а предметом дослідження є судовий контроль за виконанням судового рішення. В процесі проведення дослідження були використані загальнонаукові та спеціальні методи дослідження. Базовим методом дослідження був формально-юридичний, водночас також були застосовані такі методи дослідження: системно-структурний, історико-правовий, герменевтико-правовий, аналізу, порівняльно-правовий та прогностичний.

Аспірант Черненко І.В. зазначив, що наукова новизна отриманих результатів обумовлюється тим, що дисертаційне дослідження є новітнім комплексним дослідженням судового контролю за виконанням судового рішення в Україні, в якому обґрунтовано нові наукові положення, рекомендації, висновки щодо судового контролю за виконанням судового рішення та пропозиції для удосконалення законодавства, які виносяться на захист.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Наукова новизна отриманих результатів

Вперше:

- визначено поняття «правові гарантії забезпечення виконання судового рішення» як категорії, одним з обов'язкових елементів якої є судовий контроль за виконанням судових рішень. Під поняттям «правові гарантії забезпечення виконання судового рішення» варто розуміти встановлений державою обов'язок виконання судового рішення, яке набрало законної сили, особою, не на користь якої воно ухвалене, у визначеній законодавством процедурі, а також із способами захисту порушених прав позивача (стягувача) та заходами примусу до виконання судового рішення відповідача (боржника), які забезпечуються судовим контролем за виконанням судових рішень;
- сформульовано передумови запровадження та розвитку судового контролю за виконанням судових рішень в Україні та здійснено їх умовний поділ на історичні, юридичні, економічні та соціокультурні;
- сформульовано презумпцію ухилення боржника від виконання судового рішення під час застосування тимчасового обмеження фізичної особи у праві виїзду за межі України та запропоновано запровадити її у законодавстві. Зазначена презумпція полягає у законодавчому припущенні про ухилення боржника від виконання судового рішення, якщо боржником не доведено виконання судового рішення;
- здійснено поділ обставин, які зумовлюють неможливість виконання судового рішення, на фактичні (остаточні) та процедурні (тимчасові). Визначено критерії розмежування застосування судового контролю за виконанням судового рішення та загального порядку захисту прав та інтересів стягувача шляхом подання нового позову з іншим предметом позову (матеріально-правовою вимогою), але з тотожними підставами;

knu.ua

Удосконалено:

- поняття «судовий контроль за виконанням судового рішення», під яким пропонується розуміти його не лише як встановлені законодавцем форми контролю за виконавцем або відповідачем на стадії виконання судового рішення, а як форму реалізації правосуддя на стадії виконання судового рішення, яка полягає в забезпеченні судом правового, належного та повного виконання судового рішення органом державної влади, фізичною або юридичною особою, які згідно із законом зобов'язані його виконати;
- визначення видів судового контролю за виконанням судового рішення, а саме: контроль, нагляд або санкціонування вчинення відповідних рішень та дій;
- положення щодо змісту повороту виконання судового рішення та обґрунтовано можливість застосування його у справах немайнового характеру (за винятком справ з предметом позову про вчинення дій на користь позивача, які вичерпуються шляхом їх реалізації відповідачем та справ, які зачіпають права та інтереси осіб, які не є сторонами в судовому провадженні);

Дістали подальшого розвитку:

- положення про звільнення від сплати судового збору стягувача в процесі здійснення судового контролю за виконанням судового рішення, в тому числі у разі здійснення оскарження;
- ідеї про необхідність об'єднання положень статей 382 та 383 КАС України для забезпечення оцінки причин невиконання судового рішення та притягнення до відповідальності винних осіб у невиконанні судового рішення за наявності таких обставин;
- положення про необхідність законодавчого обмеження повноважень суду зобов'язувати суб'єкта владних повноважень подати звіт про виконання судового рішення у справах, примусове виконання яких покладено на органи примусового виконання. В даних справах суд повинен бути наділений повноваженням зобов'язання подати звіт про виконання судового рішення лише після вчинення виконавцем всіх передбачених законодавством заходів примусового виконання такого судового рішення. Суд повинен бути наділений повноваженнями зобов'язати подати звіт про виконання судового рішення не лише суб'єкта владних повноважень-відповідача, а й інших суб'єктів владних повноважень у справах, які виконуються без органів примусового виконання;
- положення про необхідність застосування зобов'язання подання звіту про виконання судового рішення, як форми судового контролю за виконанням судового рішення, лише у справах, які не передбачають стягнення коштів.

Окрему увагу Черненко І.В. було приділено практичному значенню одержаних результатів дисертаційного дослідження.

полягає у можливості застосування їх:

- в подальших наукових дослідженнях судового контролю за виконанням судових рішень в Україні.
- у правотворчій діяльності з метою удосконалення законодавства України щодо судового контролю за виконанням судового рішення.
- під час практичного здійснення судового контролю за виконанням судового рішення.
- як додатковий матеріал для теоретичної основи навчальних дисциплін: «Виконавче право та процес», «Господарське процесуальне право», «Цивільний процес України» та «Адміністративне судочинство».

Черненко І.В. висвітлив висновки, які були зроблені за результатами дисертаційного дослідження.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

ВИСНОВКИ

Правові гарантії забезпечення виконання судового рішення є елементом принципу верховенства права та існування правової держави. Складовими правових гарантії забезпечення виконання судових рішень є:

1	2	3	4
обов'язок виконання судового рішення, як необхідної умови для відновлення особою її порушених прав та свобод;	процедура виконання судових рішень задля забезпечення правового виконання судового рішення у встановленому законодавством порядку;	способи захисту порушених прав позивача (стягувача) задля забезпечення фактичного виконання судового рішення;	заходи примусу до виконання судового рішення відповідача (боржника) у вигляді настання юридичної відповідальності у встановленому законодавством порядку за невиконання або виконання не в повному обсязі судового рішення.

Судовим контролем за виконанням судових рішень забезпечується реалізація способів захисту порушених прав позивача (стягувача), а також заходів примусу до виконання судового рішення відповідача (боржника).

Правові гарантії забезпечення виконання судового рішення – це встановлений державою обов'язок виконання судового рішення, яке набрало законної сили, особою не на користь якої ухвалене таке судове рішення, у визначеній законодавством процедури, а також із способами захисту порушених прав позивача (стягувача) та заходами примусу до виконання судового рішення відповідача (боржника), які забезпечуються судовим контролем за виконанням судових рішень.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

ВИСНОВКИ

передумови запровадження та розвитку судового контролю за виконанням судових рішень

Історичні:	Юридичні:	Економічні:	Соціокультурні:
чинність радянського законодавства після проголошення незалежності України, яким передбачався контроль суддею за правильним і своєчасним виконанням судового рішення, тобто фактичне здійснення судового контролю за виконанням судового рішення.	винесення низки рішень ЄСПЛ та рішень Комітету міністрів Ради Європи, якими констатовано систематичне невиконання рішень національних судів, а також існування структурної проблеми в Україні щодо невиконання рішень національних судових органів.	негативна оцінка українським підприємництвом ефективності та тривалості виконання ухвалених судом рішень, взяття Україною зобов'язання щодо реформування системи виконання судових рішень задля покращення умов ведення бізнесу в країні та зовнішньоекономічних відносин з іншими країнами, залученням інвестицій, укладенням інших економічних угод.	низький рівень довіри українського суспільства до судової влади та ототожнення її з іншими гілками влади. Можливість здійснити ефективний захист порушених прав, який полягає не лише в ухваленні судового рішення, а й фактичному його виконанні – є одним із чинників підвищення довіри суспільства до судової влади.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

ВИСНОВКИ

- Поворот виконання судового рішення, як форма судового контролю за виконанням судового рішення, може бути застосований у справах майнового та немайнового характеру (за винятком справ з предметом позову про вчинення дій на користь позивача, які вичерпуються шляхом їх реалізації відповідачем та справ, які зачіпають права та інтереси осіб, які не є сторонами в судовому провадженні).
- Під час оскарження рішення, дії чи бездіяльності державних або приватних виконавців відсутнє законодавче звільнення стягувачів від сплати судового збору при поданні відповідних скарг або позовної заяви, а також відсутня процедура подання доказів щодо понесених судових витрат. Запропоновано передбачити законодавчі зміни, а саме внести зміни до частини першої статті 5 Закону України «Про судовий збір» шляхом доповнення пунктом 29 такого змісту: «29) стягувачі - в процесі здійснення судового контролю за виконанням судового рішення».
- Запропоновано застосовувати презумпцію ухилення боржника від виконання судового рішення, яка полягає у припущенні, що боржник ухиляється від виконання судового рішення під час процедури примусового виконання судового рішення, якщо боржником не доведено виконання судового рішення. Дана презумпція має бути законодавчо закріплена для належного її застосування у судовій практиці. Опінуючи законність такого подання виконавця, суд відповідає на запитання: чи відповідає подання виконавця вимогам законодавства; чи відкрите виконавче провадження; чи виконане боржником судове рішення.

ВИСНОВКИ

- Судовий контроль за виконанням судового рішення - це форма реалізації правосуддя на стадії виконання судового рішення, яка полягає в забезпеченні судом правового, належного та повного виконання судового рішення органом державної влади, фізичною або юридичною особою, які згідно із законом зобов'язані його виконати.

Судовий контроль за виконанням судового рішення здійснюється у таких видах:

Контроль:
розгляд скарг на рішення, дії або бездіяльність приватних та державних виконавців, посадової особи органу державної виконавчої служби, суб'єктів владних повноважень у разі ініціювання такого звернення стороною судового провадження, а також у разі зобов'язання відповідача подати звіт про виконання рішення суду та його розгляду.

Нагляд:
винесення окремої ухвали у разі виявлення порушення закону на стадії виконання судового рішення.

Санкціонування:
затвердження мирової угоди сторін виконання рішення, актів або дій виконавців щодо боржника та грошових коштів і нерухомого майна, яке належить іншим особам, повороту виконання судового рішення, а також щодо усунення перешкод для виконання рішення суду.

ВИСНОВКИ

Обставини, які зумовлюють неможливість виконання судового рішення

Фактичні (остаточні):
обставини, які об'єктивно виключають можливість виконання такого судового рішення (знищення майна; смерть особи боржника, якщо виконання судового рішення нерозривно пов'язане з особою боржника; зміни правового регулювання, тощо).

застосування загального порядку захисту прав та інтересів стягувача шляхом подання нового позову з іншим предметом позову (матеріально-правовою вимогою),

Процедурні (тимчасові):
обставини, які тимчасово унеможливають виконання судового рішення (усунувши які можливо виконати судові рішення – правонаступництво боржника, тощо).

застосування судового контролю за виконанням судового рішення

ВИСНОВКИ

Запропоновано:

- об'єднати положення статей 382-383 КАС України, відповідно до яких у разі звернення особи щодо зобов'язання суб'єкта владних повноважень-відповідача подати звіт про виконання судового рішення, суд за наслідками розгляду даного звернення може визнати протиправними рішення, дії чи бездіяльність суб'єкта владних повноважень у разі наявності відповідних підстав шляхом постановлення окремої ухвали, а також одночасно зобов'язує подати звіт про виконання судового рішення. У випадку невиконання судового рішення через незалежні від суб'єкта владних повноважень обставини, проте вчинення всіх можливих дій для виконання судового рішення, суд зобов'язує такого суб'єкта владних повноважень подати звіт про виконання судового рішення. При поєднанні даних форм судового контролю за виконання судового рішення фактично буде оцінено причини невиконання судового рішення, притягнення винних осіб у невиконанні судового рішення за наявності таких обставин, а також суд забезпечує контроль за виконанням судового рішення.

- застосування зобов'язання подання звіту про виконання судового рішення у справах, які не передбачають стягнення коштів. Даний підхід відповідатиме досвіду європейських країн.

ВИСНОВКИ

Запропоновано:

- законодавче обмеження, що зобов'язання подання звіту про виконання судового рішення здійснюється судом щодо судових рішень, примусове виконання яких покладено на органи примусового виконання лише після вчинення виконавцем всіх передбачених законодавством заходів примусового виконання судового рішення. Водночас щодо справ, які виконуються без органів примусового виконання (наприклад стягнення коштів, боржником за якими є державний орган, в межах відповідних бюджетних призначень шляхом списання коштів з рахунків такого державного органу відповідно до Закону України «Про гарантії держави щодо виконання судових рішень»), суд повинен бути наділений повноваженнями зобов'язати подати звіт про виконання судового рішення не лише суб'єкта владних повноважень-відповідача, а й інших суб'єктів владних повноважень (наприклад органи ДКСУ, які виконують списання коштів з рахунків суб'єкта владних повноважень-відповідача).
- внести відповідні зміни до процесуальних кодексів щодо накладення штрафу на боржника за невиконання судового рішення, який буде стягуватись на користь стягувача.

knu.ua

Наукові результати, запропоновані у дисертаційній роботі висвітлено у 8 публікаціях, із них 4 у наукових фахових виданнях, а також 4 публікації, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації.

Після закінчення презентації Черненка І.В. присутніми на захисті фахівцями були поставлені наступні запитання:

Докторка юридичних наук, доцентка Крижевська О.О.:

У роботі, як Ви стверджуєте, Ви удосконалили поняття судового контролю за виконанням судового рішення та розглядаєте контроль як форму реалізації правосуддя на стадії виконання судового рішення, яка полягає в забезпеченні правового, належного та повного виконання судового рішення. Що мається на увазі під правовим виконанням судового рішення, та як це правове виконання співвідноситься з належним та повним виконанням?

Черненко І.В.: Дякую за запитання! Під забезпеченням правового виконання судового рішення розуміється забезпечення виконання судового рішення в межах встановленої законодавством процедури. Водночас під забезпеченням судом належного виконання судового рішення розуміється контроль суду щодо вжиття органами примусового виконання або відповідачем всіх передбачених законодавством заходів для забезпечення кінцевої мети судового провадження – повного виконання судового рішення.

Докторка юридичних наук, доцентка Крижевська О.О.:

Дякую, відповіддю задоволена.

Кандидатка юридичних наук, доцентка Мельник І.С.:

У роботі Ви сформулювали презумпцію ухилення боржника від виконання судового рішення під час застосування тимчасового обмеження фізичної особи у праві виїзду за межі України. Ця презумпція полягає у припущенні про ухилення боржника від виконання судового рішення, якщо боржником не доведено зворотнє. Як на Вашу думку, боржник може довести той факт, що він не ухиляється від виконання судового рішення?

Черненко І.В.: Дякую за запитання! На моє переконання, боржник може довести відсутність ухилення від виконання судового рішення лише шляхом надання доказів виконання судового рішення. Варто зазначити, що захід забезпечення виконання судового рішення у формі тимчасового обмеження фізичної особи у праві виїзду за межі України може бути застосований виключно на стадії примусового виконання судового рішення. Відповідно можна зробити висновок, що боржник не виконав судове рішення добровільно.

Конституцією України гарантована свобода пересування особі, за винятком обмежень, які встановлюються законом. Одним з таких обмежень є тимчасове обмеження фізичної особи у праві виїзду за межі України, яке передбачене відповідними процесуальними законами України.

Оскільки таке обмеження здійснюється на підставі відповідного подання виконавця, суд фактично має відповідати на запитання: чи відповідає подання виконавця вимогам законодавства; чи відкрите виконавче провадження; чи виконане боржником судове рішення.

Кандидатка юридичних наук, доцентка Мельник І.С.:

Дякую, відповіддю задоволена.

Кандидатка юридичних наук Гансецька В.В.:

У Вашій роботі дістало подальшого розвитку положення про звільнення від сплати судового збору стягувача в процесі здійснення судового контролю за виконанням судового рішення. Що саме Ви розвинули у цьому положенні і чи у всіх випадках, на Вашу думку, слід звільняти стягувача від сплати судового збору?

Черненко І.В.: Дякую за запитання! Відповідаючи на це питання, хочу зазначити, що наразі чинним законодавством відсутнє звільнення від сплати судового збору в процесі здійснення судового контролю за виконанням судових рішень, окрім звільнення при апеляційному чи касаційному оскарженні ухвали суду, яка постановлена за результатами розгляду скарги на рішення, дії чи бездіяльність державного виконавця або іншої посадової особи органу державної виконавчої служби, або приватного виконавця під час виконання судового рішення. Натомість даний підхід не є виправданий, оскільки він не передбачає звільнення від сплати судового збору при поданні заяви про зобов'язання подати звіт про виконання судового рішення, скарги чи позовної заяви на рішення, дії чи бездіяльність виконавця. Застосований законодавцем підхід щодо звільнення боржника від сплати судового збору при поданні апеляційних чи касаційних скарг не сприятиме підвищенню виконання судового рішення, а навпроти – збільшує навантаження на суди та виконавців, що призведе до затягування виконання судового рішення.

Водночас мною також визначено, що звільнення стягувача від сплати судового збору не повинно бути абсолютним, оскільки у разі зловживання стягувачем процесуальними правами судом мають бути застосовані відповідні законодавчі наслідки.

Кандидатка юридичних наук, Гансецька В.В.:

Дякую, відповіддю задоволена.

Після відповідей на запитання виступили:

Науковий керівник – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри юстиції Навчально-наукового інституту права **Снідевич Олександр Станіславович**, який повідомив, що Черненко Ігор Валерійович у повному обсязі виконав освітньо-наукову програму Київського національного університету імені Тараса Шевченка за спеціальністю 081 «Право» та здійснив самостійне наукове дослідження за вказаною темою.

Під час підготовки дисертації та в процесі виконання індивідуального плану Черненко Ігор Валерійович проявив себе як самостійний, відповідальний і старанний дослідник. Він прислуховувався до порад та рекомендацій наукового керівника. Слід констатувати, що дисертант має належний обсяг наукових знань, які достатні для формування нових ідей, комплексного розв'язання проблем у галузі права та дослідницько-інноваційної діяльності у досліджуваній сфері. Дисертант оволодів методологією наукової та педагогічної діяльності про що свідчать результати наукового дослідження, які характеризуються певним ступенем наукової новизни, яка має не лише теоретичне, а й практичне значення.

Виконане Черненко І.В. дисертаційне дослідження на тему «Судовий контроль за виконанням судових рішень в Україні» є завершеною науковою працею, в якій розкрито актуальну тему, яка має вагоме значення для розвитку національної правової системи та практики правозастосування.

Актуальність проведеного Черненко І.В. дисертаційного дослідження обумовлюється не досить повним дослідженням у науці питань судового контролю за виконанням судових рішень, зокрема, його поняття, правової природи та форм. Також існує потреба у вдосконаленні процесуального законодавства та практики його застосування, формуванні наукових підходів до вирішення окремих практичних проблем, пов'язаних із судовим контролем за виконанням судових рішень.

Метою дисертаційного дослідження визначено комплексне теоретико-правове обґрунтування сутності, змісту, форм та практичного застосування судового контролю за виконанням судових рішень, з урахуванням правових гарантій забезпечення виконання судових рішень, чинного процесуального законодавства України, зарубіжного досвіду, а також формулювання на цій основі науково обґрунтованих пропозицій щодо вдосконалення інституту судового контролю за виконанням судових рішень в Україні.

Зміст дисертації свідчить, що дослідження І.В.Черненка виконане на належному науковому рівні, висновки та рекомендації характеризуються науковою новизною. При написанні дисертації І.В.Черненко використав достатній обсяг наукових джерел, монографічну та учбову літературу з питань судового контролю за виконанням судових рішень в Україні. Досить широко у дисертації використано матеріали судової практики.

Ураховуючи наведене, вважаю, що Черненко І.В. заслуговує на основі публічного захисту на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 0831 – «Право». Тому прошу підтримати та схвалити Висновок про наукову

новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Черненка Ігоря Валерійовича.

Рецензенти дисертаційної роботи, які наголосили на позитивних аспектах дослідження та висловили свої побажання та зауваження:

Докторка юридичних наук, доцентка Бондар І.В.:

Шановні колеги, шановний Ігорю Валерійовичу, шановні присутні!

Я уважно ознайомилася з положеннями дисертації, з публікаціями, в яких знайшли відображення її ключові ідеї, та можу повідомити наступне. Рецензоване дисертаційне дослідження виконано на досить високому теоретичному та методологічному рівні. Його тема актуальна, а зміст породжує науковий інтерес. Відразу зауважу, що отримала задоволення, ознайомлюючись із положеннями цієї наукової роботи. Окремо відзначу яскравий авторський стиль викладення думки, що є свідченням самостійного і творчого характеру дослідження. Черненко І.В. системно та комплексно підійшов до висвітлення проблематики, пов'язаної з судовим контролем за виконанням судових рішень в Україні. Робота цілком відповідає запитам сьогодення та післявоєнного відновлення, оскільки враховуючи низький рівень виконання судових рішень в Україні постає необхідність виявлення головних проблем, які виникають у процесі здійснення судового контролю за виконанням судового рішення, визначення способів їх усунення та вдосконалення судового контролю за виконанням судового рішення в Україні в цілому.

Робота демонструє системну новизну, зокрема: 1) визначено поняття «правові гарантії забезпечення виконання судового рішення» як категорії, одним з обов'язкових елементів якої є судовий контроль за виконанням судових рішень; 2) сформульовано передумови запровадження та розвитку судового контролю за виконанням судових рішень в Україні та здійснено їх умовний поділ на історичні, юридичні, економічні та соціокультурні; 3) сформульовано презумпцію ухилення боржника від виконання судового рішення під час застосування тимчасового обмеження фізичної особи у праві виїзду за межі України та запропоновано запровадити її у законодавстві; 4) здійснено поділ обставин, які зумовлюють неможливість виконання судового рішення, на фактичні (остаточні) та процедурні (тимчасові).

Висновки спираються на широкий масив джерел: конституційні та галузеві норми, практику національних судів, в тому числі Верховного Суду, матеріали ЄСПЛ та інші. Використано адекватний методологічний інструментарій (формально-юридичний, системно-структурний, історико-правовий, герменевтико-правовий, аналізу, порівняльно-правовий та прогностичний), що забезпечує належну доказовість і логічну зв'язаність результатів. Відзначу ретельне структурування аргументації стосовно основних результатів роботи.

Системність: від теоретико правових засад судового контролю за виконанням судових рішень – до форм судового контролю та шляхів його вдосконалення. Практична орієнтація: конкретні пропозиції змін до законодавства, зокрема, таких процесуальних кодексів, як Кодекс адміністративного судочинства України,

Господарський процесуальний кодекс України, Цивільний процесуальний кодекс України.

Проте, як і будь-яка творча праця, це дисертаційне дослідження не позбавлене моментів, які є дискусійними або спрямованими на подальший розвиток наукового пошуку аспіранта. Зокрема, я зазначу про такі:

1. Безперечно, виконання рішення суду є завершальною та невід'ємною частиною судового провадження, водночас спірним є визначення автором виконавчого провадження лише як його стадії. Зокрема, у висновках зазначено, що «судовий контроль за виконанням судового рішення - це форма реалізації правосуддя на *стадії* виконання судового рішення, яка полягає в забезпеченні судом правового, належного та повного виконання судового рішення органом державної влади, фізичною або юридичною особою, які згідно із законом зобов'язані його виконати». Вузьке тлумачення виконавчого провадження виключно як стадії не корелюється з подальшими дисертаційними дослідженнями автора, а відтак, це питання потребує обґрунтованої відповіді.

2. Автор, виходячи з позицій науковців та термінологічних визначень понять «контроль» та «нагляд», визначає термін контроль як родове поняття і поділяє його на види: контроль, санкціонування та нагляд. Даний підхід потребує уточнення та переосмислення, оскільки родове поняття не може збігатися з видовим, що свідчить про некоректність запропонованої класифікації. Родове поняття має бути ширшим, загальним поняттям та об'єднувати видові поняття.

3. У висновках до підрозділу 1.1 зазначається, що «*правові гарантії забезпечення виконання судового рішення – це встановлений державою обов'язок виконання судового рішення, яке набрало законної сили, особою не на користь якої ухвалене таке судове рішення...*». Поза увагою дисертанта залишаються питання негайного виконання судових рішень, у зв'язку з чим запропоноване визначення правових гарантій забезпечення виконання судового рішення потребує доповнення та уточнення.

Наведені зауваження не зменшують наукової та практичної цінності дослідження; вони мають конструктивно-дискусійний характер і можуть бути використані для подальшого концептуального та прикладного розвитку теми.

За актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, теоретичною і практичною значущістю одержаних результатів, структурно-змістовним наповненням та рівнем апробації дисертаційна робота відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам нормативних актів МОН України щодо підготовки й атестації здобувачів ступеня доктора філософії. Автор дисертаційного дослідження продемонстрував володіння методологією наукового пошуку, здатність продукувати нові наукові результати та запропонувати практично орієнтовані рішення.

За актуальністю, ступенем наукової новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація Черненко Ігоря Валерійовича відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261, п.п. 6, 7, 8 Порядку присудження

ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44.

Тому, прошу кафедру підтримати Черненка Ігоря Валерійовича та затвердити позитивний висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів її дисертаційного дослідження.

Кандидатка юридичних наук, доцентка Малярчук Л.С.:

Обрана тема для дослідження є актуальною у світлі низького рівня виконання судових рішень і постійних пошуків механізмів для вирішення цієї проблеми, серед яких важливе місце займає судовий контроль за виконанням судових рішень, чим і обумовлюється потреба вивчення в межах даної роботи запроваджених Законом України від 21.11.2024 №4094-ІХ “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення положень про судовий контроль за виконанням судових рішень” нововведень щодо здійснення судового контролю та особливостей поширення його застосування у всіх судових юрисдикціях.

У цілому робота має належний науковий рівень та завершений характер, добре структурована, матеріал викладається грамотно і в логічній послідовності, підкріплений релевантною судовою практикою, статистичними даними та ґрунтується на вивченні великого масиву наукової літератури, актів законодавства та ефективного іноземного досвіду у сфері здійснення судового контролю за виконанням судових рішень. Позитивно можна оцінити виділення самостійних питань, що підлягають аналізу в межах кожного пункту, наявність проміжних і кінцевих узагальнень, в яких резюмуються основні напрацьовані результати, що мають як теоретичне, так і практичне значення. Загалом, запропоновані висновки характеризуються науковою новизною та достатньо обґрунтовані, зокрема, заслуговує на підтримку пропозиція щодо визначення презумпції ухилення боржника від виконання судового рішення під час санкціонування тимчасового обмеження фізичної особи у праві виїзду за межі України, яка полягає у припущенні, що боржник ухиляється від виконання судового рішення під час процедури примусового виконання судового рішення, якщо боржником не доведено виконання судового рішення (стор. 101). Крім того, можна відмітити умовивід, що поворот виконання судового рішення, як форма судового контролю, може бути застосований у справах майнового та немайнового характеру (за винятком справ з предметом позову про вчинення дій на користь позивача, які вичерпуються шляхом їх реалізації відповідачем, а також справ, які зачіпають права та інтереси осіб, які не є сторонами в судовому провадженні), а також варта уваги пропозиція, що дістала подальшого розвитку у відповідній роботі, щодо визначення законодавством ухвали про поворот виконання судового рішення як виконавчого документа для процесуальної економії (стор. 113).

Водночас, оцінюючи роботу позитивно, необхідно зупинитися на певних її положеннях, що могли би бути змістовно доопрацьовані та доповнені з метою більш всебічного і повного вивчення обраної тематики, зокрема шляхом

поглибленого аналізу проблемних аспектів здійснення окремих форм судового контролю.

Так, примітно, що дисертант, аналізуючи здійснення форми судового контролю у вигляді оскарження рішення, дії чи бездіяльності державних або приватних виконавців, в основному розглядає це питання крізь призму процесуального законодавства, а до Закону України «Про виконавче провадження» звертається лише для констатації відповідного права у ст. 74 (стор. 35). Для прикладу, наводячи на стор. 77 роботи перелік суб'єктів, які наділені правом подання скарги щодо рішень, дій або бездіяльності державних та приватних виконавців до суду, автор не звертає увагу на неузгодженості між їхнім складом в процесуальному законодавстві та вказаній спеціальній нормі Закону України «Про виконавче провадження». Крім того, у роботі не проводився і аналіз наведеного у даному Законі кола осіб, яким надане право на оскарження рішення, дії чи бездіяльності державних або приватних виконавців, з огляду на що і не піддається об'єктивній оцінці потенційна можливість його реалізації у повній мірі. Виходячи із зазначеного, виправдано було б також при розгляді даного питання зупинитися і на вивченні критеріїв та правил визначення юрисдикції суду, до якого подається відповідна скарга, адже одним з яких як раз і є статус учасника виконавчого провадження.

Так само, ведучи мову на стор. 78 роботи про строки звернення з такою скаргою до суду, автор оминає увагою і відмінності у законодавстві у підходах до їх обчислення та пов'язаних з цим негативних наслідках. У свою чергу, у ч. 5 ст. 74 Закону України «Про виконавче провадження» визначено, що рішення та дії виконавця, посадових осіб органів державної виконавчої служби щодо виконання судового рішення можуть бути оскаржені протягом 10 робочих днів з дня, коли особа дізналася або повинна була дізнатися про порушення її прав, свобод чи законних інтересів, тоді коли процесуальне законодавство визначає ці строки у календарних днях. При цьому, це питання не раз виносилося на судовий розгляд, і відповідно останні позиції судів висловлені на користь обчислення відповідних строків оскарження згідно з процесуальними кодексами у календарних днях (Постанова Верховного Суду від 1 жовтня 2025 року у справі №497/2150/24), що свідчить про необхідність гармонізації законодавства у сфері здійснення судового контролю у такий спосіб. У свою чергу використання відповідної судової практики автором було б доречним у контексті піднятої на стор. 90 роботи дискусії щодо правових наслідків порушення строків звернення особи зі скаргою або позовною заявою на рішення, дії чи бездіяльність виконавця.

Втім, висловлені мною зауваження суттєво не впливають на досить високий рівень дослідження, спрямовані виключно на покращення змістовної складової роботи і більш ґрунтовного висвітлення окремих питань задля комплексного розкриття обраної тематики, та можуть бути використані для подальшого її розвитку.

За актуальністю, ступенем наукової новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація Черненка Ігоря Валерійовича відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам «Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у

зкладах вищої освіти (наукових установах)», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261, пп. 6, 7, 8 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, а відтак прошу кафедру надати Черненку Ігорю Валерійовичу позитивний висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації.

В обговоренні дисертаційного дослідження взяли участь:

Докторка юридичних наук, професорка Хотинська-Нор О. З.:

Дисертаційна робота Черненка І. В. виконана на надзвичайно актуальну для правозастосовної практики тему, а її зміст пронизаний науковими пропозиціями та практичними рекомендаціями. Судовий контроль за виконанням судових рішень безпосередньо пов'язаний із можливостями держави у правовий спосіб забезпечувати виконання судового рішення, що є невід'ємною частиною верховенства права. Хочу відмітити, що дисертант використав належний обсяг літературних джерел, а також значний масив судової практики, яка охоплює як рішення Європейського суду з прав людини, так і рішення національних судів, зокрема Верховного Суду та Конституційного Суду України. Це свідчить про проведений ґрунтовний аналіз даної тематики, який носить комплексний і системний характер. Мені особливо імponує структура дисертації. Вона чітка, логічна, зрозуміла та послідовна. Заслуговує на підтримку вдалий вибір і використання методів наукового дослідження. Завдяки цьому дисертанту вдалося, зокрема, дуже влучно встановити передумови запровадження та розвитку судового контролю в Україні, що беззаперечно є авторським надбанням і науковою новизною роботи. Я підтримую і роботу, і Ігоря Валерійовича в його прагненні здобути науковий ступінь.

Кандидатка юридичних наук, доцентка Рабовська С.Я.: Актуальність представленого дослідження не викликає сумніву, особливо в умовах актуального сьогодення Української держави, Тому ті результати наукового дослідження, які сьогодні озвучив нам Ігор Валерійович, мають важливе теоретичне та практичне значення. В рамках обговорення його дисертаційної роботи хочу відзначити, що дослідження відповідає всім вимогам: його структура логічна, матеріал викладено послідовно, висновки аргументовані. Особливо слід відмітити значний масив джерел дослідження, як вітчизняних, так і іноземних, а також судової практики, який проаналізував аспірант у сфері предмету дослідження. Тому, я однозначно підтримую роботу. Вона заслуговує на схвальну, позитивну оцінку.

Кандидатка юридичних наук, доцентка Малярчук Л.С.: Відразу зазначу, що тема дисертаційного дослідження охопила багато аспектів виконання судових рішень. Підвищення фактичного низького рівня виконання судових рішень в Україні потребує комплексних фахових досліджень, яким і є дослідження Черненка І.В. Окремо хочу наголосити на апробації результатів дослідження,

оскільки дисертантом не лише було прийнято участь в міжнародних науково-практичних конференціях, а й двічі було проведено лекції на тему дисертаційного дослідження в межах існуючого гуртка кафедри юстиції «Виконавче провадження», в ході яких була відверта дискусія щодо поточних проблем виконання судових рішень. Дисертант проявив себе як компетентний дослідник та комунікабельний лектор.

Дисертаційне дослідження Черненка І.В. має належний науковий рівень та завершений характер, є добре структурованим, матеріал викладається грамотно і в логічній послідовності, підкріплений релевантною судовою практикою, статистичними даними та ґрунтується на вивченні великого масиву наукової літератури, актів законодавства та ефективного іноземного досвіду у сфері здійснення судового контролю за виконанням судових рішень.

Тому, я однозначно підтримую роботу. Вона заслуговує на схвальну, позитивну оцінку.

Докторка юридичних наук, доцентка Крижевська О.О.:

Дисертація Черненка І.В. на тему «Судовий контроль за виконанням судових рішень в Україні» є важливим та своєчасним внеском у дослідження проблематики виконання судових рішень в Україні. У роботі здійснено комплексний аналіз видів та форм судового контролю за виконанням судових рішень, зокрема з урахуванням підходів законодавця та вчених. Також автором здійснено аналіз проблематики застосування повороту виконання судового рішення, застосування заходу забезпечення виконання судового рішення у формі тимчасового обмеження боржника у праві виїзду за межі України. Особливу увагу заслуговує здійснений дисертантом аналіз іноземного досвіду, який дозволяє виявити прогалини та суперечності в українському законодавстві. Також дисертантом надані змістовні пропозиції щодо вдосконалення нормативно-правового регулювання.

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Черненка Ігоря Валерійовича на тему:

**«Судовий контроль за виконанням судових рішень в Україні»,
подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 081 «Право»**

1. Обґрунтування вибору теми дослідження. Виконання судового рішення є невід'ємним елементом відновлення порушених прав, свобод та інтересів особи. Низький рівень виконання судових рішень в Україні призводить до низького рівня довіри суспільства до судової системи, а також є неприйнятним у правовій державі.

Одним із ключових елементів системи забезпечення виконання судового рішення є судовий контроль за виконанням судового рішення, про важливість якого неодноразового зазначали найвищі судові інстанції України. Верховний Суд визначає судовий контроль за виконанням судового рішення як один з

найефективніших способів гарантування виконання судового рішення, який передбачає як превентивні засоби, так і можливість реагування на виявлені перешкоди при виконанні судового рішення. Про важливість судового контролю за виконанням судового рішення стверджує і Конституційний Суд України, відзначаючи його ключову роль для забезпечення виконання рішення суду.

Проблема невиконання рішень судів є однією з найголовніших в судовій галузі через її масштаб. При цьому, наявні наукові дослідження досліджують судовий контроль за виконанням судового рішення або ж у вузькому його розумінні, або ж лише певні його елементи.

Внесені зміни до законодавства України у 2024 році щодо судового контролю за виконанням судового рішення, а також невизначеність проблем в науці та відсутність монографічних досліджень вимагають переосмислення значення та функцій судового контролю за виконанням судового рішення.

Враховуючи одну з ключових ролей судового контролю за виконанням судового рішення в юридичному механізмі забезпечення реалізації рішень судів, а також їх низький рівень виконання в Україні, актуальність теми дослідження полягає також у необхідності визначення сучасних правових та організаційних засад судового контролю за виконанням судового рішення в Україні, виявлення головних недоліків та пошуку шляхів їх усунення.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами.

Дисертаційну роботу виконано на кафедрі юстиції Навчально-наукового інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка відповідно до програмних нормативно-правових документів, зокрема Стратегії розвитку Національної академії правових наук України на 2021-2025 роки, затвердженої постановою загальних зборів Національної академії правових наук України 26.03.2021 р., Національної економічної стратегії на період до 2030 року, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 03.03.2021 р. №179. Тема дисертаційної роботи затверджена Вченою радою Навчально-наукового інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка (протокол №5 від 01.11.2022 року).

3. Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційного дослідження є комплексне теоретико-правове обґрунтування сутності, змісту, форм та практичного застосування судового контролю за виконанням судових рішень в Україні, з урахуванням правових гарантій забезпечення виконання судових рішень, чинного процесуального законодавства України, зарубіжного досвіду, а також формулювання на цій основі науково обґрунтованих пропозицій щодо вдосконалення інституту судового контролю за виконанням судових рішень в Україні.

Досягнення визначеної мети вимагає вирішення таких завдань:

- визначити правові гарантії забезпечення виконання судових рішень як елемент загального механізму захисту порушених прав та свобод особи;
- встановити передумови запровадження та розвитку інституту судового контролю за виконанням судового рішення в Україні;
- визначити поняття, зміст, функції та види судового контролю за виконанням судового рішення;

- проаналізувати форми судового контролю за виконанням судового рішення, зокрема: розгляд скарг на дії (бездіяльність) державних та приватних виконавців, зобов'язання подання звіту про виконання судового рішення; заяви про визнання протиправними рішень, дій чи бездіяльності, вчинених суб'єктом владних повноважень на виконання судового рішення; інших форм судового контролю за виконанням судового рішення;

- виявити недоліки в нормативно-правовому регулюванні судового контролю за виконанням судового рішення в цивільному, господарському та адміністративному судочинствах;

- встановити особливості іноземного досвіду у здійсненні судового контролю за виконанням судового рішення;

- з'ясувати можливість розширення та удосконалення форм судового контролю за виконанням судових рішень у окремих видах судочинства;

- проаналізувати судову практику щодо здійснення судового контролю за виконанням судового рішення;

- сформулювати пропозиції щодо вдосконалення нормативно-правового регулювання судового контролю за виконанням судового рішення в Україні з метою підвищення його ефективності та збільшення рівня виконання судових рішень.

4. Об'єкт дослідження: суспільні відносини, які виникають у процесі здійснення судового контролю за виконанням судових рішень в Україні.

5. Предмет дослідження: судовий контроль за виконанням судових рішень в Україні.

6. Методи дослідження: в процесі проведення дослідження були використані загальнонаукові та спеціальні методи дослідження. Базовим методом дослідження був формально-юридичний, водночас також були застосовані такі методи дослідження: системно-структурний, історико-правовий, герменевтико-правовий, аналізу, порівняльно-правовий та прогностичний.

Формально-юридичний та системно-структурний методи було використано під час аналізу правових гарантій забезпечення виконання судового рішення (підрозділ 1.1), поняття, змісту, видів та форм судового контролю за виконанням судових рішень (підрозділ 1.3). Також формально-юридичний метод у поєднанні з методом аналізу було застосовано при дослідженні форм судового контролю за виконанням судових рішень та виявлення основних недоліків (підрозділи 2.1-2.4). За допомогою застосування історико-правового методу було досліджено передумови запровадження та розвитку судового контролю за виконанням судових рішень в Україні (підрозділ 1.2). Герменевтико-правовий метод було використано під час дослідження санкціонування судом тимчасового обмеження боржника у праві виїзду за межі України та повороту виконання судового рішення (підрозділ 2.2), розгляду судом позову, пов'язаного з виконанням судового рішення (підрозділ 2.3). Застосування порівняльно-правового методу було здійснено під час дослідження іноземного досвіду щодо судового контролю за виконанням судових рішень та шляхів його запровадження в Україні (підрозділ 3.1). Прогностичний метод був застосований при формуванні пропозиції щодо

вдосконалення судового контролю за виконанням судових рішень в Україні (підрозділи 2.1, 3.2).

7. Наукова новизна одержаних результатів обумовлюється тим, що дисертаційне дослідження є новітнім комплексним дослідженням судового контролю за виконанням судових рішень в Україні, в якому обґрунтовано нові наукові положення, рекомендації, висновки щодо судового контролю за виконанням судових рішень та пропозиції про удосконалення законодавства, які виносяться на захист.

Вперше:

- визначено поняття «правові гарантії забезпечення виконання судового рішення» як категорії, одним з обов'язкових елементів якої є судовий контроль за виконанням судових рішень. Під поняттям «правові гарантії забезпечення виконання судового рішення» варто розуміти встановлений державою обов'язок виконання судового рішення, яке набрало законної сили, особою, не на користь якої воно ухвалене, у визначеній законодавством процедурі, а також із способами захисту порушених прав позивача (стягувача) та заходами примусу до виконання судового рішення відповідача (боржника), які забезпечуються судовим контролем за виконанням судових рішень;

- сформульовано передумови запровадження та розвитку судового контролю за виконанням судових рішень в Україні та здійснено їх умовний поділ на історичні, юридичні, економічні та соціокультурні;

- сформульовано презумпцію ухилення боржника від виконання судового рішення під час застосування тимчасового обмеження фізичної особи у праві виїзду за межі України та запропоновано запровадити її у законодавстві. Зазначена презумпція полягає у законодавчому припущенні про ухилення боржника від виконання судового рішення, якщо боржником не доведено виконання судового рішення;

- здійснено поділ обставин, які зумовлюють неможливість виконання судового рішення, на фактичні (остаточні) та процедурні (тимчасові). Визначено критерії розмежування застосування судового контролю за виконанням судового рішення та загального порядку захисту прав та інтересів стягувача шляхом подання нового позову з іншим предметом позову (матеріально-правовою вимогою), але з тотожними підставами;

Удосконалено:

- поняття «судовий контроль за виконанням судового рішення», під яким пропонується розуміти його не лише як встановлені законодавцем форми контролю за виконавцем або відповідачем на стадії виконання судового рішення, а як форму реалізації правосуддя на стадії виконання судового рішення, яка полягає в забезпеченні судом правового, належного та повного виконання судового рішення органом державної влади, фізичною або юридичною особою, які згідно із законом зобов'язані його виконати;

- визначення видів судового контролю за виконанням судового рішення, а саме: контроль, нагляд або санкціонування вчинення відповідних рішень та дій;

- положення щодо змісту повороту виконання судового рішення та обґрунтовано можливість застосування його у справах немайнового характеру (за

винятком справ з предметом позову про вчинення дій на користь позивача, які вичерпуються шляхом їх реалізації відповідачем та справ, які зачіпають права та інтереси осіб, які не є сторонами в судовому провадженні);

Дістали подальшого розвитку:

- положення про звільнення від сплати судового збору стягувача в процесі здійснення судового контролю за виконанням судового рішення, в тому числі у разі здійснення оскарження;

- ідеї про необхідність об'єднання положень статей 382 та 383 КАС України для забезпечення оцінки причин невиконання судового рішення та притягнення до відповідальності винних осіб у невиконанні судового рішення за наявності таких обставин;

- положення про необхідність законодавчого обмеження повноважень суду зобов'язувати суб'єкта владних повноважень подати звіт про виконання судового рішення у справах, примусове виконання яких покладено на органи примусового виконання. В даних справах суд повинен бути наділений повноваженням зобов'язання подати звіт про виконання судового рішення лише після вчинення виконавцем всіх передбачених законодавством заходів примусового виконання такого судового рішення. Суд повинен бути наділений повноваженнями зобов'язати подати звіт про виконання судового рішення не лише суб'єкта владних повноважень-відповідача, а й інших суб'єктів владних повноважень (наприклад органи Державної казначейської служби України, які виконують списання коштів з рахунків суб'єкта владних повноважень-відповідача) у справах, які виконуються без органів примусового виконання (наприклад стягнення коштів, боржником за якими є державний орган, в межах відповідних бюджетних призначень шляхом списання коштів з рахунків такого державного органу відповідно до Закону України «Про гарантії держави щодо виконання судових рішень»);

- положення про необхідність застосування зобов'язання подання звіту про виконання судового рішення як форми судового контролю за виконанням судового рішення лише у справах, які не передбачають стягнення коштів.

8. Практичне значення одержаних результатів. Викладені у даному дисертаційному дослідженні положення можуть бути покладені в основу подальших наукових досліджень судового контролю за виконанням судових рішень в Україні.

Крім того, висновки та пропозиції, зроблені за результатами проведення наукової роботи, можуть бути використані у правотворчій діяльності з метою удосконалення законодавства України щодо судового контролю за виконанням судових рішень.

Також, одержані результати дослідження можуть використовуватись під час практичного здійснення судового контролю за виконанням судових рішень та стати додатковим матеріалом для теоретичної основи таких навчальних дисциплін: «Виконавче право та процес», «Господарське процесуальне право», «Цивільний процес України» та «Адміністративне судочинство».

9. Апробація результатів дисертації. Основні результати наукового дослідження обговорювалися в рамках VI Міжнародної науково-практичної

конференції «Сучасні виклики та актуальні проблеми судової реформи в Україні» (м.Чернівці, 21 жовтня 2022 року); VII Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні виклики та актуальні проблеми судової реформи в Україні» (м.Чернівці, 27 жовтня 2023 року); Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми судового права» (м.Харків, 26 квітня 2024 року); VIII Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні виклики та актуальні проблеми судової реформи в Україні» (м.Чернівці, 31 жовтня 2024 року).

10. Публікації. Основні теоретичні положення і висновки дисертації відображені у 8 публікаціях, а саме: у 4 наукових статтях, опублікованих у наукових виданнях, що входять до переліку фахових видань України категорії «Б», а також у 4 тезах, опублікованих за результатами міжнародних науково-практичних конференцій.

Наукові праці, в яких опубліковано основні результати дисертації:

1. Черненко І. Практика застосування судового контролю за виконанням судових рішень в адміністративному судочинстві. *Юридичний вісник*. 2022. №5. С.261-266. URL: <https://doi.org/10.32782/yuv.v5.2022.29>.

2. Черненко І.В. Передумови запровадження судового контролю за виконанням судових рішень в Україні. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Право. 2023. Том 2 №80. С.257-263. URL: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2023.80.2.41>.

3. Черненко І.В. Проблематика застосування тимчасового обмеження фізичної особи у праві виїзду за межі України під час здійснення судового контролю за виконанням судового рішення. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2024. №4. С.62-66. URL: <https://doi.org/10.32782/pyuv.v4.2024.12> (дата звернення: 03.07.2025).

4. Черненко І.В. Правові гарантії забезпечення виконання судового рішення. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Право. 2025. Том 1 №87. С.311-316. URL: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.87.1.46>.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

1. Черненко І.В. Судовий контроль за виконанням судових рішень в адміністративному судочинстві. *Сучасні виклики та актуальні проблеми судової реформи в Україні*: збірник матеріалів VI Міжнародної науково-практичної конференції (м.Чернівці, 21 жовтня 2022 року). Чернівці, 2022. С.411-414.

2. Черненко І.В. Щодо недоліків врегулювання інституту судового контролю за виконанням судового рішення у проєкті Закону України «Про внесення змін деяких законодавчих актів України щодо удосконалення положень про судовий контроль». *Сучасні виклики та актуальні проблеми судової реформи в Україні*: збірник матеріалів VII Міжнародної науково-практичної конференції (м.Чернівці, 27 жовтня 2023 року). Чернівці, 2023. С.439-443.

3. Черненко І.В. Поворот виконання рішення як форма судового контролю за виконанням судового рішення немайнового характеру. *Актуальні проблеми судового права*: збірник матеріалів міжнародної науково-практичної конференції (м.Харків, 26 квітня 2024 року). Харків, 2024. С.224-228.

4. Черненко І.В. Проблемні аспекти сплати судового збору під час процедури судового контролю за виконанням судового рішення. *Сучасні виклики та*

актуальні проблеми судової реформи в Україні: збірник матеріалів VIII Міжнародної науково-практичної конференції (м.Чернівці, 31 жовтня 2024 року). Чернівці, 2024. С.428-433.

11. Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається з анотації державною та англійською мовами, списку публікацій здобувача за темою дисертації, вступу, переліку умовних позначень, трьох розділів, які об'єднують дев'ять підрозділів, списку використаних джерел (244 найменування на 30 сторінках), додатка 1. Загальний обсяг роботи становить 201 сторінка, з яких основний текст - 155 сторінок.

12. Характеристика особистості здобувача. Черненко Ігор Валерійович наказом від 30 вересня 2022 року № 373-34 зарахований до аспірантури (денна форма навчання) Київського національного університету імені Тараса Шевченка (третій рівень вищої освіти за спеціальністю 081 «Право»), в якій він навчається до нині.

Черненко Ігор Валерійович повністю виконав освітньо-наукову програму Київського національного університету імені Тараса Шевченка за спеціальністю 081 «Право», а також самостійно проводив наукове дослідження за темою дисертаційного дослідження.

Під час підготовки дисертації та виконання індивідуального плану Черненко Ігор Валерійович проявив себе як старанний дослідник, який вміє коректно формулювати наукову гіпотезу та з використанням сучасних наукових методів та інструментарію самостійно досягати поставлених цілей.

Під час навчання в аспірантурі Черненко Ігор Валерійович відвідував аудиторні заняття і проходив усі форми поточного та підсумкового контролю, передбачені навчальним планом та освітньо-науковою програмою аспірантури Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

13. Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертація виконана фаховою українською мовою з правильним вживанням юридичної та спеціальної термінології. Текстове подання матеріалу відповідає стилю науково-дослідної літератури та забезпечує легкість і доступність його сприйняття.

Рецензенти рекомендують: відповідно до п.п. 15, 16 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, *пропонується такий склад разової ради:*

Голова ради:

Хотинська-Нор О.З., докторка юридичних наук, професорка, завідувачка кафедри юстиції Навчально-наукового інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Рецензенти:

Бондар Ірина Вадимівна, докторка юридичних наук, доцентка, доцентка кафедри юстиції Навчально-наукового інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Малярчук Любов Сергіївна, кандидатка юридичних наук, доцентка, доцентка кафедри юстиції Навчально-наукового інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Офіційні опоненти:

Овчаренко Олена Миколаївна, докторка юридичних наук, професорка, доцентка кафедри цивільної юстиції та адвокатури Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого.

Жукевич Ігор Васильович, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри права імені академіка УАН о. Івана Луцького Закладу вищої освіти «Університет Короля Данила».

Усі члени разової спеціалізованої вченої ради не мають реального чи потенційного конфлікту інтересів щодо здобувача Черненка Ігоря Валерійовича (зокрема, не є його близькою особою) та/або її наукового керівника.

У результаті попередньої експертизи дисертації **Черненка Ігоря Валерійовича** і повноти публікації основних результатів дослідження

УХВАЛЕНО:

1. Затвердити висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Черненка Ігоря Валерійовича на тему: **«Судовий контроль за виконанням судових рішень в Україні»**.

2. Констатувати, що за актуальністю, ступенем наукової новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація Черненка І.В. відповідає спеціальності 081 Право та вимогам **Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)**, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261, пп. 6, 7, 8 **Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії**, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44.

3. Рекомендувати дисертацію **Черненка Ігоря Валерійовича** на тему: **«Судовий контроль за виконанням судових рішень в Україні»** до захисту на здобуття ступеня доктора філософії у разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 081 Право.

4. Рекомендувати Вченій раді Навчально-наукового інституту права затвердити склад разової спеціалізованої вченої ради:

Голова ради:

Хотинська-Нор Оксана Зіновіївна, докторка юридичних наук, професорка, завідувачка кафедри юстиції Навчально-наукового інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Рецензенти:

Бондар Ірина Вадимівна, докторка юридичних наук, доцентка, доцентка кафедри юстиції Навчально-наукового інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Малярчук Любов Сергіївна, кандидатка юридичних наук, доцентка, доцентка кафедри юстиції Навчально-наукового інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Офіційні опоненти:

Овчаренко Олена Миколаївна, докторка юридичних наук, професорка, доцентка кафедри цивільної юстиції та адвокатури Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого.

Жукевич Ігор Васильович, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри права імені академіка УАН о. Івана Луцького Закладу вищої освіти «Університет Короля Данила».

Результати голосування щодо рекомендації до захисту дисертації Черненка Ігоря Валерійовича:

«За» – 13

«Проти» – немає

«Утримались» – немає.

Презентація Черненка Ігоря Валерійовича на 16 стор. додається.

Директорка

Навчально-наукового інституту права,
докторка юридичних наук, професорка

Оксана ВАСИЛЬЧЕНКО

Головуюча на засіданні –

Завідувачка кафедри юстиції
Навчально-наукового інституту права
докторка юридичних наук, професорка

Оксана ХОТИНСЬКА-НОР

Секретарка засідання

Наталія ПАРФИЛО

Черненко Ігор Валерійович

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії

**«СУДОВИЙ КОНТРОЛЬ ЗА ВИКОНАННЯМ СУДОВИХ
РІШЕНЬ В УКРАЇНІ»**

Науковий керівник: Снідевич Олександр Станіславович

кандидат юридичних наук, доцент

Обґрунтування вибору теми дослідження

- Виконання судового рішення є невід'ємним елементом відновлення порушених прав, свобод та інтересів особи. Низький рівень виконання судових рішень в Україні призводить до низького рівня довіри суспільства до судової системи, а також є неприйнятним у правовій державі.
- Одним із ключових елементів системи забезпечення виконання судового рішення є судовий контроль за виконанням судового рішення, про важливість якого неодноразового зазначали найвищі судові інстанції України.
Верховний Суд визначає судовий контроль за виконанням судового рішення як один з найефективніших способів гарантування виконання судового рішення, який передбачає як превентивні засоби, так і можливість реагування на виявлені перешкоди при виконанні судового рішення
Конституційний Суд України відзначає ключову роль судового контролю за виконанням судового рішення для забезпечення виконання рішення суду.
- Наявні наукові дослідження досліджують судовий контроль за виконанням судового рішення у вузькому його розумінні, або ж лише певні його елементи.
Внесені зміни до законодавства України у 2024 році щодо судового контролю за виконанням судового рішення, а також невизначеність проблем в науці та відсутність монографічних досліджень вимагають переосмислення його значення та функцій, а також визначення сучасних правових та організаційних засад, виявлення головних недоліків та пошуку шляхів їх усунення.

Відповідно до встановленої мети дослідження було сформовано такі завдання:

- 1** визначити правові гарантії забезпечення виконання судових рішень як елемент загального механізму захисту порушених прав та свобод особи;
- 2** встановити передумови запровадження та розвитку інституту судового контролю за виконанням судових рішень в Україні;
- 3** визначити поняття, зміст, функції та види судового контролю за виконанням судового рішення;
- 4** проаналізувати форми судового контролю за виконанням судового рішення;
- 5** виявити недоліки в нормативно-правовому регулюванні судового контролю за виконанням судового рішення в цивільному, господарському та адміністративному судочинствах;
- 6** з'ясувати можливість розширення та удосконалення форм судового контролю за виконанням судових рішень у окремих видах судочинства;
- 7** встановити особливості іноземного досвіду здійснення судового контролю за виконанням судового рішення;
- 8** проаналізувати судову практику щодо здійснення судового контролю за виконанням судового рішення;
- 9** сформулювати пропозиції щодо вдосконалення нормативно-правового регулювання судового контролю за виконанням судового рішення в Україні з метою підвищення його ефективності та збільшення рівня виконання судових рішень.

Наукова новизна отриманих результатів

Вперше:

- визначено поняття «правові гарантії забезпечення виконання судового рішення» як категорії, одним з обов'язкових елементів якої є судовий контроль за виконанням судових рішень. Під поняттям «правові гарантії забезпечення виконання судового рішення» варто розуміти встановлений державою обов'язок виконання судового рішення, яке набрало законної сили, особою, не на користь якої воно ухвалене, у визначеній законодавством процедурі, а також із способами захисту порушених прав позивача (стягувача) та заходами примусу до виконання судового рішення відповідача (боржника), які забезпечуються судовим контролем за виконанням судових рішень;
- сформульовано передумови запровадження та розвитку судового контролю за виконанням судових рішень в Україні та здійснено їх умовний поділ на історичні, юридичні, економічні та соціокультурні;
- сформульовано презумпцію ухилення боржника від виконання судового рішення під час застосування тимчасового обмеження фізичної особи у праві виїзду за межі України та запропоновано запровадити її у законодавстві. Зазначена презумпція полягає у законодавчому припущенні про ухилення боржника від виконання судового рішення, якщо боржником не доведено виконання судового рішення;
- здійснено поділ обставин, які зумовлюють неможливість виконання судового рішення, на фактичні (остаточні) та процедурні (тимчасові). Визначено критерії розмежування застосування судового контролю за виконанням судового рішення та загального порядку захисту прав та інтересів стягувача шляхом подання нового позову з іншим предметом позову (матеріально-правовою вимогою), але з тотожними підставами;

Наукова новизна отриманих результатів

Удосконалено:

- ▶ поняття «судовий контроль за виконанням судового рішення», під яким пропонується розуміти його не лише як встановлені законодавцем форми контролю за виконавцем або відповідачем на стадії виконання судового рішення, а як форму реалізації правосуддя на стадії виконання судового рішення, яка полягає в забезпеченні судом правового, належного та повного виконання судового рішення органом державної влади, фізичною або юридичною особою, які згідно із законом зобов'язані його виконати;
- ▶ визначення видів судового контролю за виконанням судового рішення, а саме: контроль, нагляд або санкціонування вчинення відповідних рішень та дій;
- ▶ положення щодо змісту повороту виконання судового рішення та обґрунтовано можливість застосування його у справах немайнового характеру (за винятком справ з предметом позову про вчинення дій на користь позивача, які вичерпуються шляхом їх реалізації відповідачем та справ, які зачіпають права та інтереси осіб, які не є сторонами в судовому провадженні);

Наукова новизна отриманих результатів

Дістали подальшого розвитку:

- положення про звільнення від сплати судового збору стягувача в процесі здійснення судового контролю за виконанням судового рішення, в тому числі у разі здійснення оскарження;
- ідеї про необхідність об'єднання положень статей 382 та 383 КАС України для забезпечення оцінки причин невиконання судового рішення та притягнення до відповідальності винних осіб у невиконанні судового рішення за наявності таких обставин;
- положення про необхідність законодавчого обмеження повноважень суду зобов'язувати суб'єкта владних повноважень подати звіт про виконання судового рішення у справах, примусове виконання яких покладено на органи примусового виконання. В даних справах суд повинен бути наділений повноваженням зобов'язання подати звіт про виконання судового рішення лише після вчинення виконавцем всіх передбачених законодавством заходів примусового виконання такого судового рішення. Суд повинен бути наділений повноваженнями зобов'язати подати звіт про виконання судового рішення не лише суб'єкта владних повноважень-відповідача, а й інших суб'єктів владних повноважень у справах, які виконуються без органів примусового виконання;
- положення про необхідність застосування зобов'язання подання звіту про виконання судового рішення, як форми судового контролю за виконанням судового рішення, лише у справах, які не передбачають стягнення коштів.

ВИСНОВКИ

Правові гарантії забезпечення виконання судового рішення є елементом принципу верховенства права та існування правової держави. Складовими правових гарантій забезпечення виконання судових рішень є:

1

обов'язок виконання судового рішення, як необхідної умови для відновлення особою її порушених прав та свобод;

2

процедура виконання судових рішень задля забезпечення правового виконання судового рішення у встановленому законодавством порядку;

3

способи захисту порушених прав позивача (стягувача) задля забезпечення фактичного виконання судового рішення;

4

заходи примусу до виконання судового рішення відповідача (боржника) у вигляді настання юридичної відповідальності у встановленому законодавством порядку за невиконання або виконання не в повному обсязі судового рішення.

Судовим контролем за виконанням судових рішень забезпечується реалізація способів захисту порушених прав позивача (стягувача), а також заходів примусу до виконання судового рішення відповідача (боржника).

Правові гарантії забезпечення виконання судового рішення – це встановлений державою обов'язок виконання судового рішення, яке набрало законної сили, особою не на користь якої ухвалене таке судове рішення, у визначеній законодавством процедурі, а також із способами захисту порушених прав позивача (стягувача) та заходами примусу до виконання судового рішення відповідача (боржника), які забезпечуються судовим контролем за виконанням судових рішень.

ВИСНОВКИ

передумови запровадження та розвитку судового контролю за виконанням судових рішень

Історичні:

чинність радянського законодавства після проголошення незалежності України, яким передбачався контроль суддею за правильним і своєчасним виконанням судового рішення, тобто фактичне здійснення судового контролю за виконанням судового рішення.

Юридичні:

винесення низки рішень ЄСПЛ та рішень Комітету міністрів Ради Європи, якими констатовано систематичне невиконання рішень національних судів, а також існування структурної проблеми в Україні щодо невиконання рішень національних судових органів.

Економічні:

негативна оцінка українським підприємництвом ефективності та тривалості виконання ухвалених судом рішень, взяття Україною зобов'язання щодо реформування системи виконання судових рішень задля покращення умов ведення бізнесу в країні та зовнішньоекономічних відносин з іншими країнами, залученням інвестицій, укладенням інших економічних угод.

Соціокультурні:

низький рівень довіри українського суспільства до судової влади та ототожнення її з іншими гілками влади. Можливість здійснити ефективний захист порушених прав, який полягає не лише в ухваленні судового рішення, а й фактичному його виконанні - є одним із чинників підвищення довіри суспільства до судової влади.

ВИСНОВКИ

➡ **Судовий контроль за виконанням судового рішення** - це форма реалізації правосуддя на стадії виконання судового рішення, яка полягає в забезпеченні судом правового, належного та повного виконання судового рішення органом державної влади, фізичною або юридичною особою, які згідно із законом зобов'язані його виконати.

Судовий контроль за виконанням судового рішення здійснюється у таких видах

Контроль:

розгляд скарг на рішення, дії або бездіяльність приватних та державних виконавців, посадової особи органу державної виконавчої служби, суб'єктів владних повноважень у разі ініціювання такого звернення стороною судового провадження, а також у разі зобов'язання відповідача подати звіт про виконання рішення суду та його розгляду.

Нагляд:

винесення окремої ухвали у разі виявлення порушення закону на стадії виконання судового рішення.

Санкціонування:

затвердження мирової угоди сторін виконання рішення, актів або дій виконавців щодо боржника та грошових коштів і нерухомого майна, яке належить іншим особам, повороту виконання судового рішення, а також щодо усунення перешкод для виконання рішення суду.

ВИСНОВКИ

- ▶ Поворот виконання судового рішення, як форма судового контролю за виконанням судового рішення, може бути застосований у справах майнового та немайнового характеру (за винятком справ з предметом позову про вчинення дій на користь позивача, які вичерпуються шляхом їх реалізації відповідачем та справ, які зачіпають права та інтереси осіб, які не є сторонами в судовому провадженні).
- ▶ Під час оскарження рішення, дії чи бездіяльності державних або приватних виконавців відсутнє законодавче звільнення стягувачів від сплати судового збору при поданні відповідних скарг або позовної заяви, а також відсутня процедура подання доказів щодо понесених судових витрат.
Запропоновано передбачити законодавчі зміни, а саме внести зміни до частини першої статті 5 Закону України «Про судовий збір» шляхом доповнення пунктом 29 такого змісту:
«29) стягувачі - в процесі здійснення судового контролю за виконанням судового рішення.».
- ▶ Запропоновано застосовувати презумпцію ухилення боржника від виконання судового рішення, яка полягає у припущенні, що боржник ухиляється від виконання судового рішення під час процедури примусового виконання судового рішення, якщо боржником не доведено виконання судового рішення. Дана презумпція має бути законодавчо закріплена для належного її застосування у судовій практиці. Оцінюючи законність такого подання виконавця, суд відповідає на запитання: чи відповідає подання виконавця вимогам законодавства; чи відкрите виконавче провадження; чи виконане боржником судове рішення.

ВИСНОВКИ

Обставини, які зумовлюють неможливість виконання судового рішення

Фактичні (остаточні):

обставини, які об'єктивно виключають можливість виконання такого судового рішення (знищення майна; смерть особи боржника, якщо виконання судового рішення нерозривно пов'язане з особою боржника; зміни правового регулювання, тощо).

застосування загального порядку захисту прав та інтересів стягувача шляхом подання нового позову з іншим предметом позову (матеріально-правовою вимогою),

Процедурні (тимчасові):

обставини, які тимчасово унеможливають виконання судового рішення (усунувши які можливо виконати судове рішення – правонаступництво боржника, тощо).

застосування судового контролю за виконанням судового рішення

ВИСНОВКИ

Іноземний досвід судового контролю за виконанням судового рішення

- Законодавство європейських країн (Франція, Бельгія, Нідерланди, Люксембург, Італія, Швейцарія, Німеччина), в яких здійснювалось дослідження заходів примусу, якими наділений суд на стадії виконання судового рішення, передбачає значно ширший перелік та розмір можливих санкцій на боржника, ніж це передбачає законодавство України.
- Законодавство даних країн, за винятком справ про стягнення грошових коштів, поділяє заходи примусу виконання судового рішення на:

прямі

примусовий захід щодо предмету спору та фактичне примусове виконання судового рішення (вилучення в боржника і передача стягувачу предметів, зазначених у судовому рішенні, звільнення нерухомого майна);

непрямі

застосовуються до самого боржника та сприяють виконанню судового рішення боржником (накладення штрафу, притягнення до кримінальної відповідальності, відшкодування витрат на заміну виконання третьою особою).

- До одержувачів коштів, які отримують суму сплаченого штрафу боржником за невиконання судового рішення (непрямий захід виконання судового рішення), можна віднести:
 - 1) кредитора;
 - 2) уповноважений орган держави.

ВИСНОВКИ

Запропоновано:

- об'єднати положення статей 382-383 КАС України, відповідно до яких у разі звернення особи щодо зобов'язання суб'єкта владних повноважень-відповідача подати звіт про виконання судового рішення, суд за наслідками розгляду даного звернення може визнати протиправними рішення, дії чи бездіяльність суб'єкта владних повноважень у разі наявності відповідних підстав шляхом постановлення окремої ухвали, а також одночасно зобов'язує подати звіт про виконання судового рішення. У випадку невиконання судового рішення через незалежні від суб'єкта владних повноважень обставини, проте вчинення всіх можливих дій для виконання судового рішення, суд зобов'язує такого суб'єкта владних повноважень подати звіт про виконання судового рішення. При поєднанні даних форм судового контролю за виконання судового рішення фактично буде оцінено причини невиконання судового рішення, притягнення винних осіб у невиконанні судового рішення за наявності таких обставин, а також суд забезпечує контроль за виконанням судового рішення.
- застосування зобов'язання подання звіту про виконання судового рішення у справах, які не передбачають стягнення коштів. Даний підхід відповідатиме досвіду європейських країн.

ВИСНОВКИ

Запропоновано:

- ➡ законодавче обмеження, що зобов'язання подання звіту про виконання судового рішення здійснюється судом щодо судових рішень, примусове виконання яких покладено на органи примусового виконання лише після вчинення виконавцем всіх передбачених законодавством заходів примусового виконання судового рішення. Водночас щодо справ, які виконуються без органів примусового виконання (наприклад стягнення коштів, боржником за якими є державний орган, в межах відповідних бюджетних призначень шляхом списання коштів з рахунків такого державного органу відповідно до Закону України «Про гарантії держави щодо виконання судових рішень»), суд повинен бути наділений повноваженнями зобов'язати подати звіт про виконання судового рішення не лише суб'єкта владних повноважень-відповідача, а й інших суб'єктів владних повноважень (наприклад органи ДКСУ, які виконують списання коштів з рахунків суб'єкта владних повноважень-відповідача).
- ➡ внести відповідні зміни до процесуальних кодексів щодо накладення штрафу на боржника за невиконання судового рішення, який буде стягуватись на користь стягувача.

Практичне значення отриманих результатів

полягає у можливості застосування їх:

- в подальших наукових дослідженнях судового контролю за виконанням судових рішень в Україні.
- у правотворчій діяльності з метою удосконалення законодавства України щодо судового контролю за виконанням судового рішення.
- під час практичного здійснення судового контролю за виконанням судового рішення.
- як додатковий матеріал для теоретичної основи навчальних дисциплін: «Виконавче право та процес», «Господарське процесуальне право», «Цивільний процес України» та «Адміністративне судочинство».

Дякую за увагу!

